

KaiHali & DROMINÄ – hankkeiden loppuseminaari

Kustannustehokas sedimenttiselvitys

Jari Mäkinen

20.12.2018

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

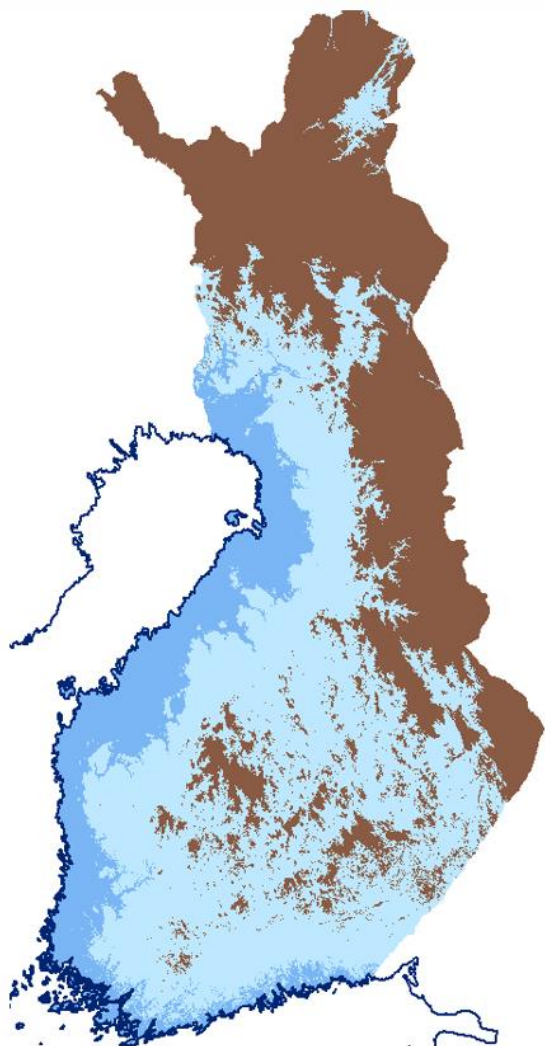
Kustannustehokas sedimenttiselvitys

- Yleiskatsaus Suomen järvisedimenttien geokemiaan ja kerrostumiseen
- Kerättiin GTK:n järvisedimenttiaineistoa tausta-aineistoksi: geokemia ja akkumulaationopeudet
- Laadittiin ohjeistusta sedimenttiselvityksiä varten
- Ohjeistuksen liitteeksi kuvia ja taulukoita erilaisten perusominaisuuksien arviointiin
- Testattiin kenttä-XRF-laitteen soveltuvuutta sedimenttien geokemiallisiin analyysihin
- Järvisedimenttien aistinvarainen tunnistaminen

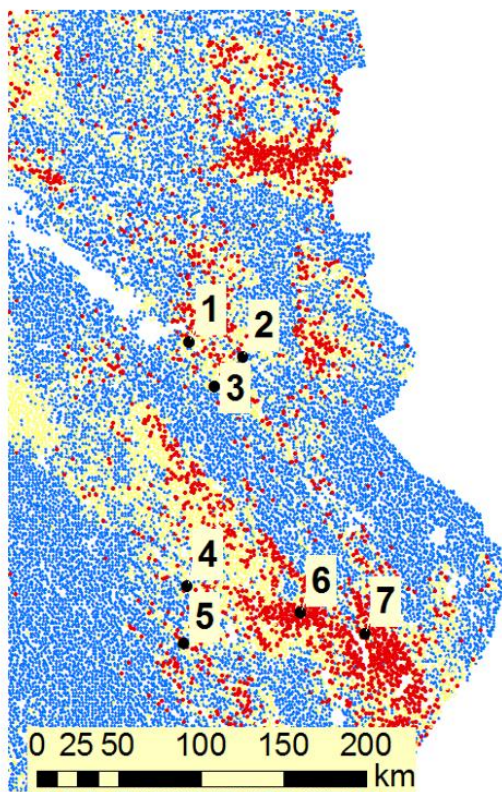
Kestävä kasvun työ -ohjelma

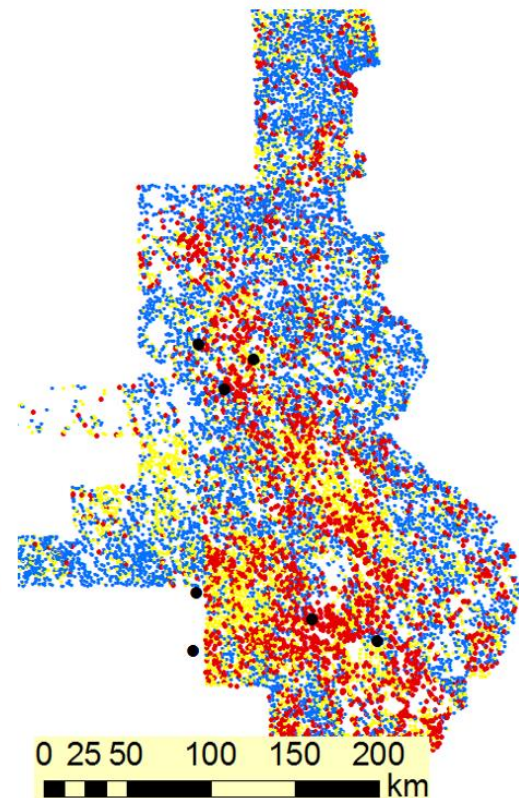
Maalajin koostumus vaikuttaa sedimenttien koostumukseen

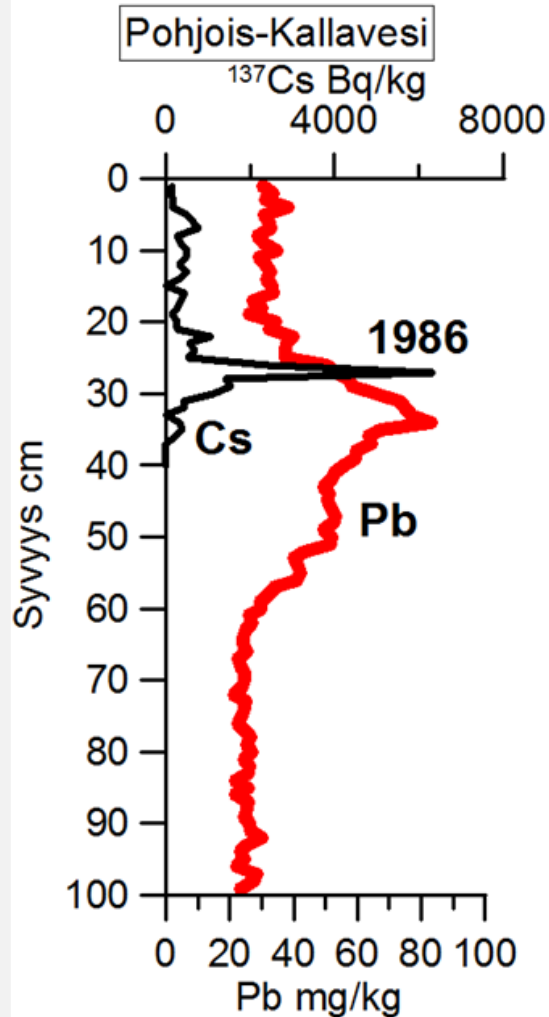
Ni,
Moreenin
hienoaines

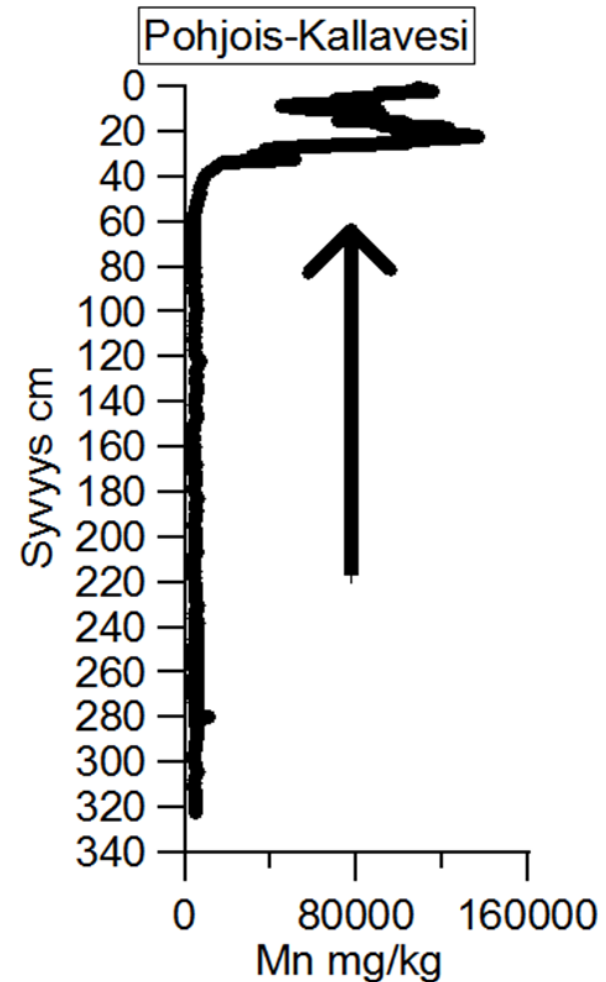
Ni,
Järvi-
sedimentit

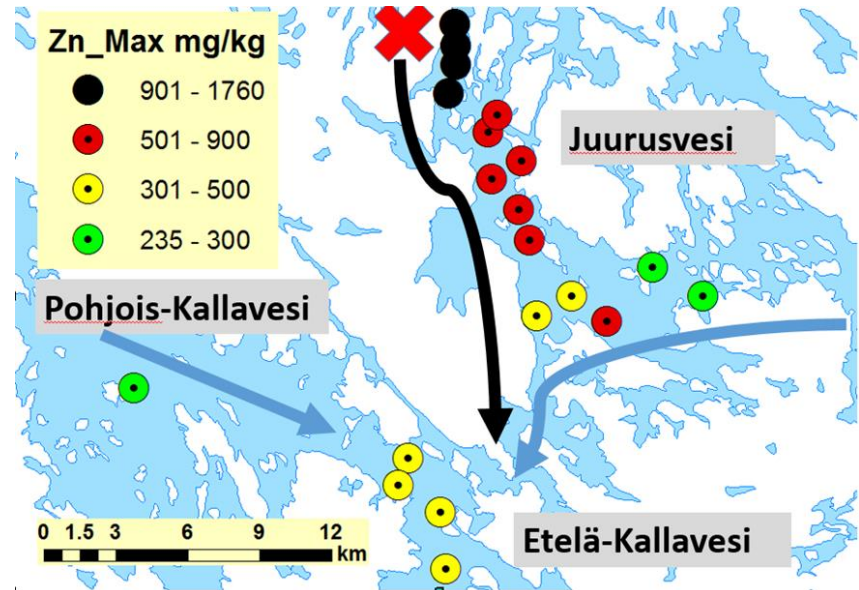
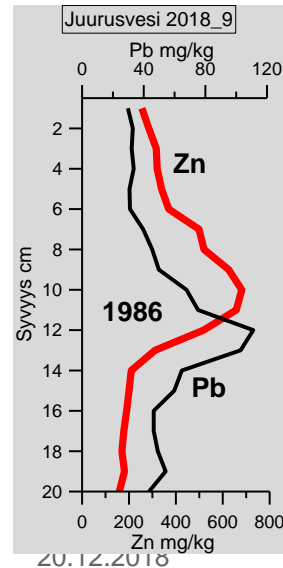
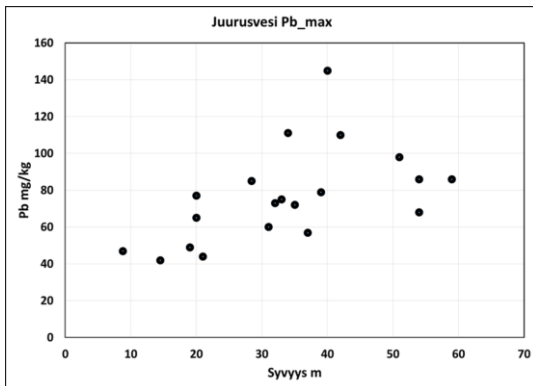
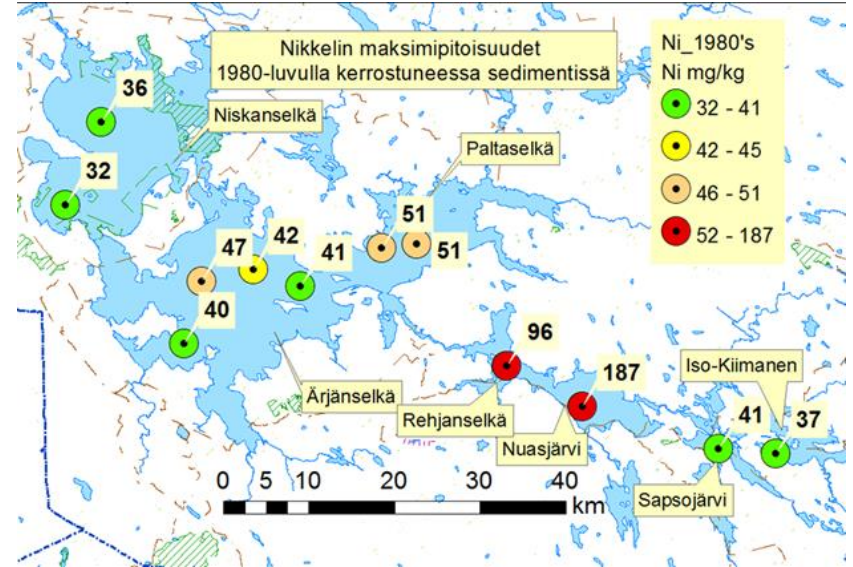
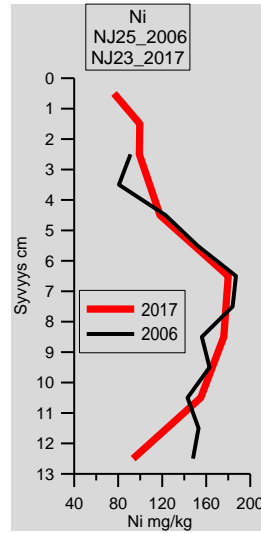
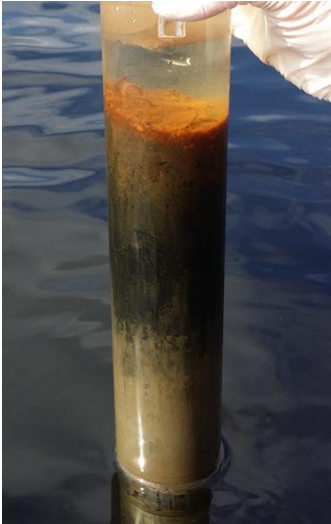
Ilmaperäinen laskeuma vaikuttaa sedimenttien koostumukseen

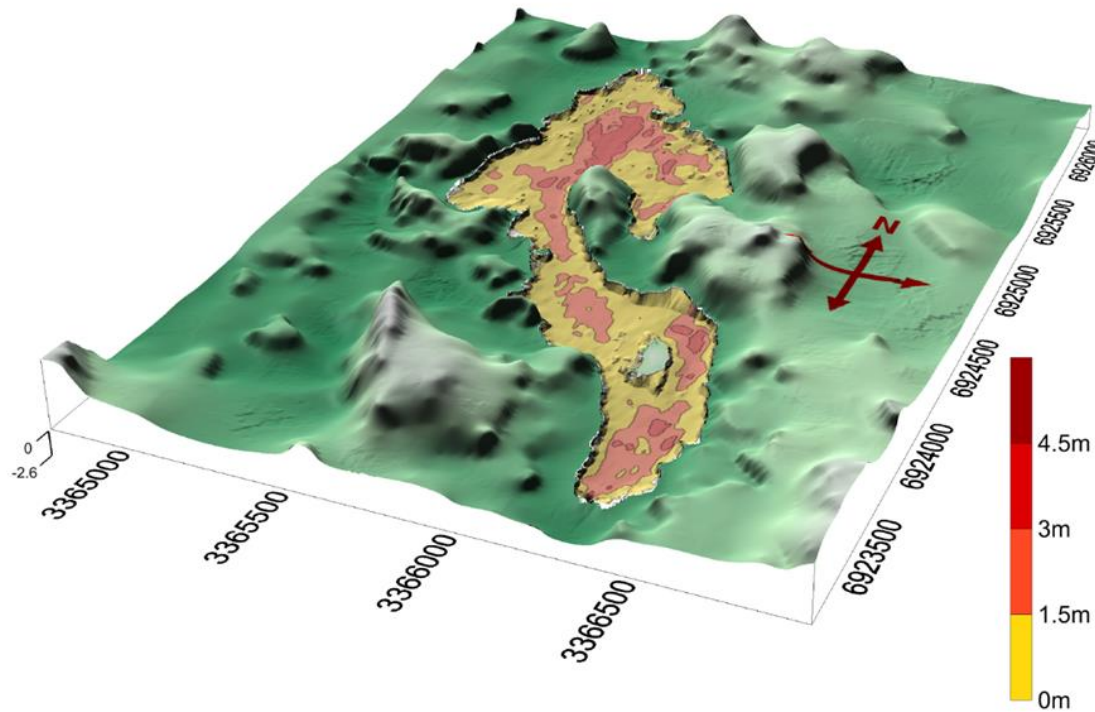
Sedimentin sisäiset prosessit vaikuttavat alkuaineiden jakaantumiseen sedimentin sisällä

Metallikuormitus on suurin lähinnä kuormituskohdetta

Pienissä ja matalissa järvissä sedimentaatio alkaa rannan läheisyydestä.

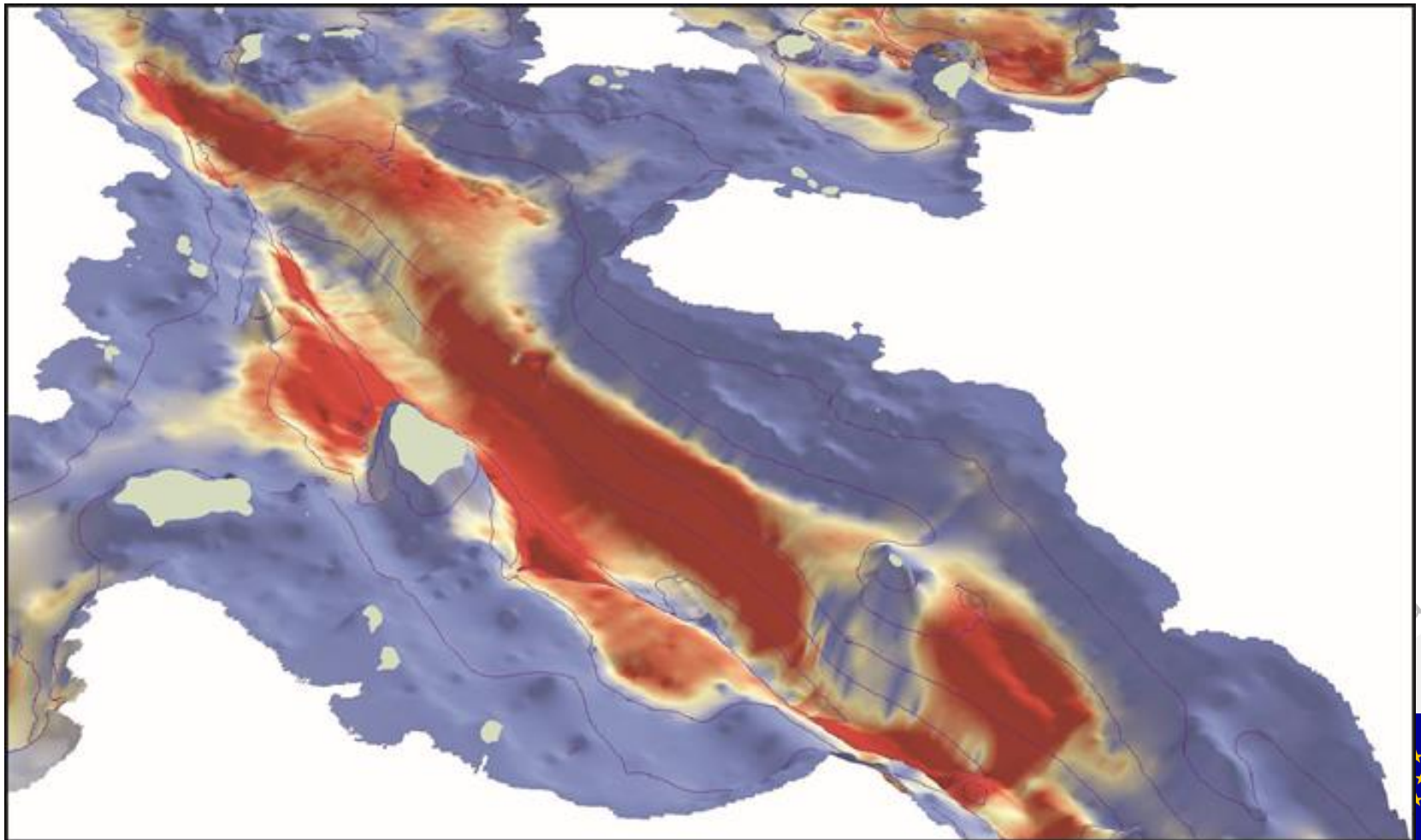

Martinjärvi, Keuruu

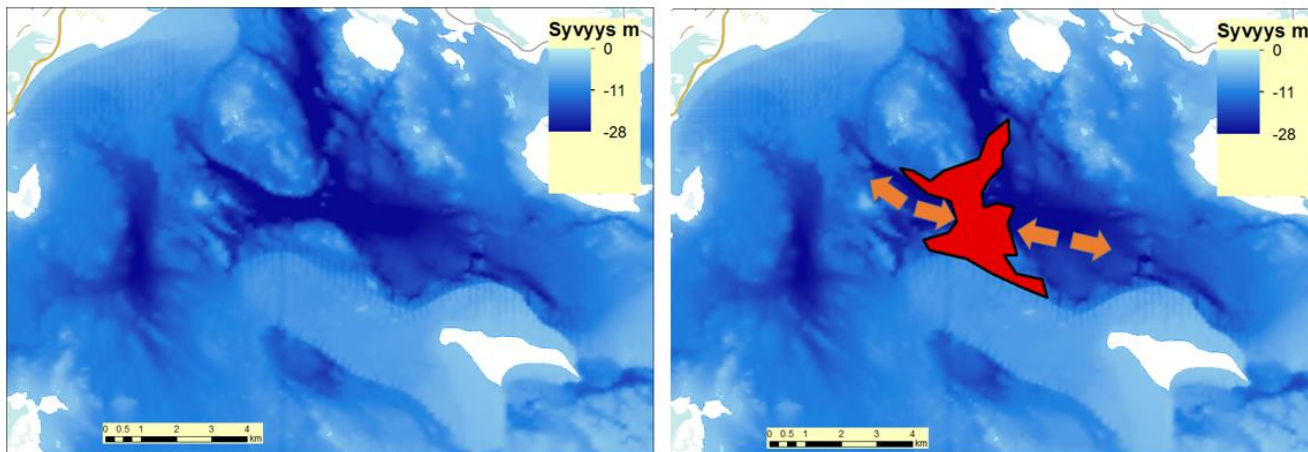
Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

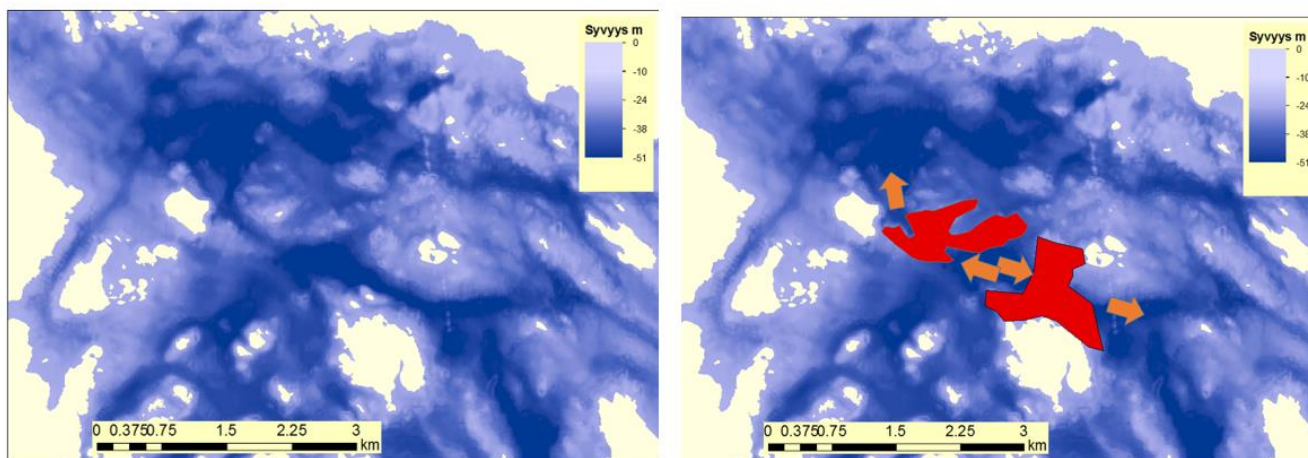
Joskus altaan syvimmät kohdat voivat edustaa eroosioaluetta ja altaan reunat akkumulaatioaluetta

Oulujärvellä kapea syväanne edustaa eroosioaluetta

Kallavedellä kapea syväanne edustaa eroosioaluetta

-ohjelma

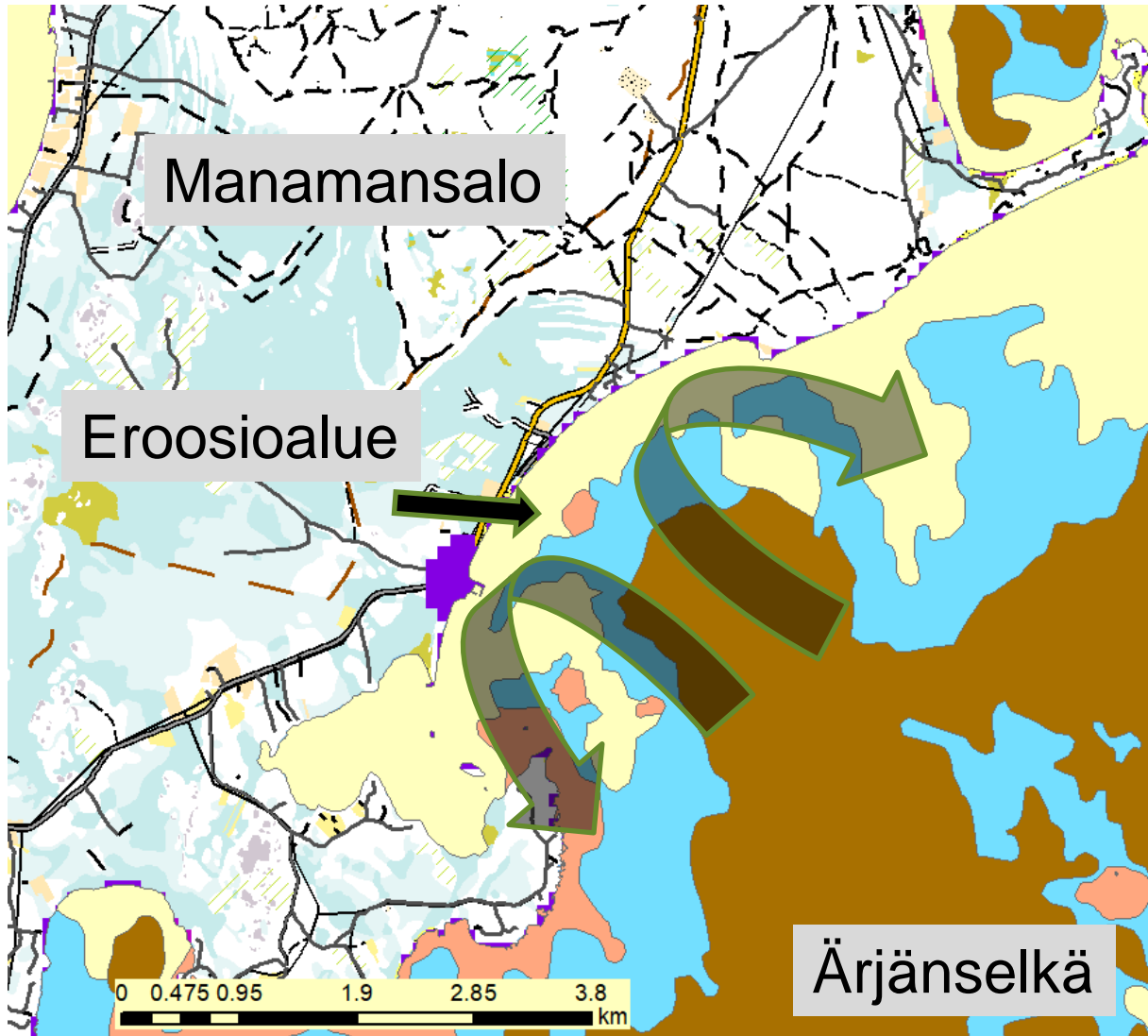

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

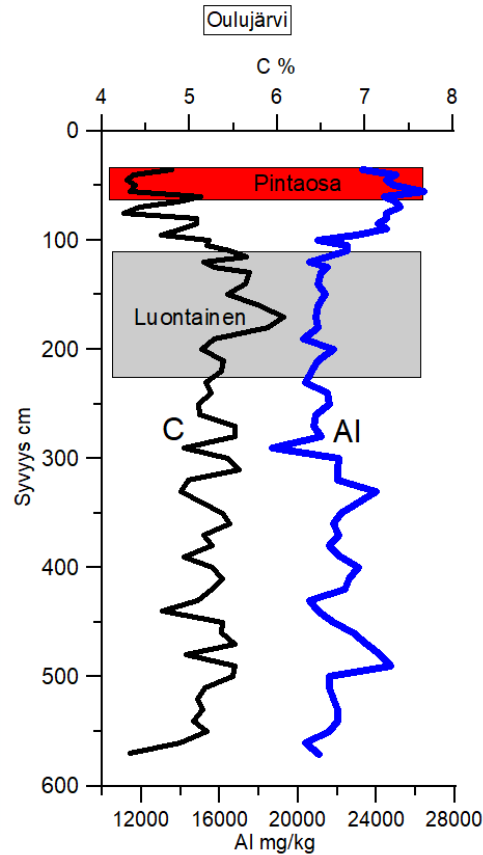
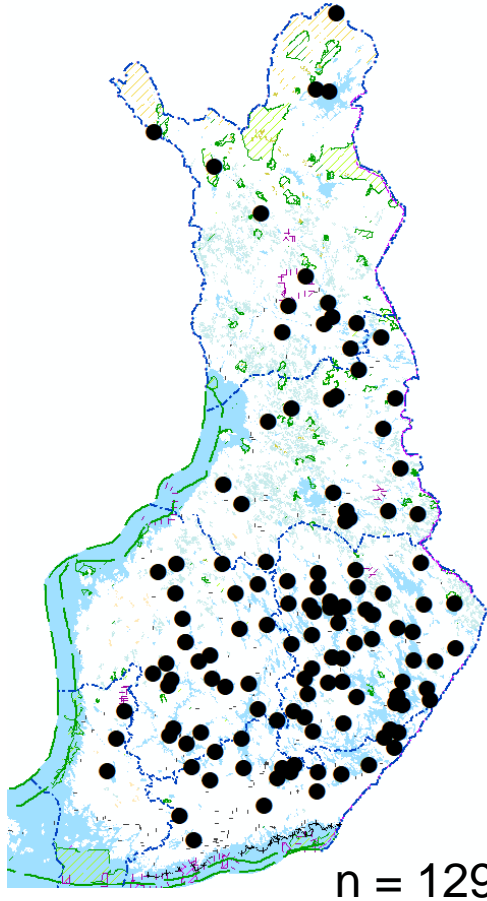
EU:lta
2014–2020

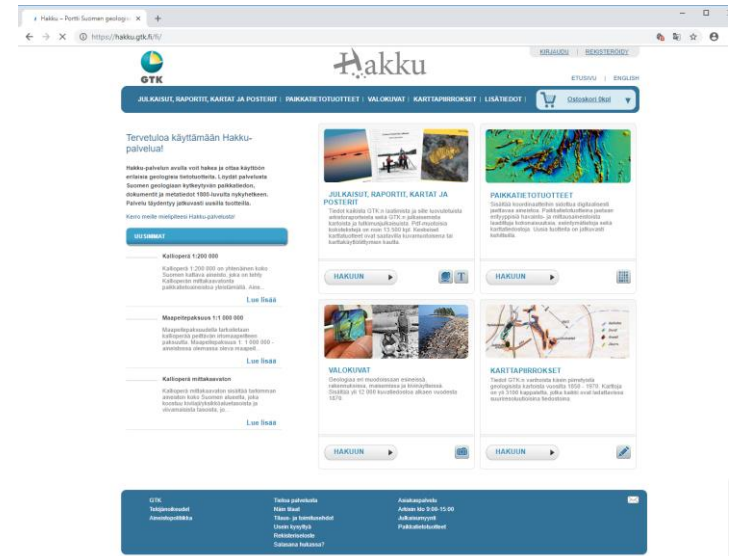
Eroosioalue sijaitsee yleensä kaarenmuotoisen lahdelman keskellä

Sedimenttien luontainen ja pintaosan koostumus

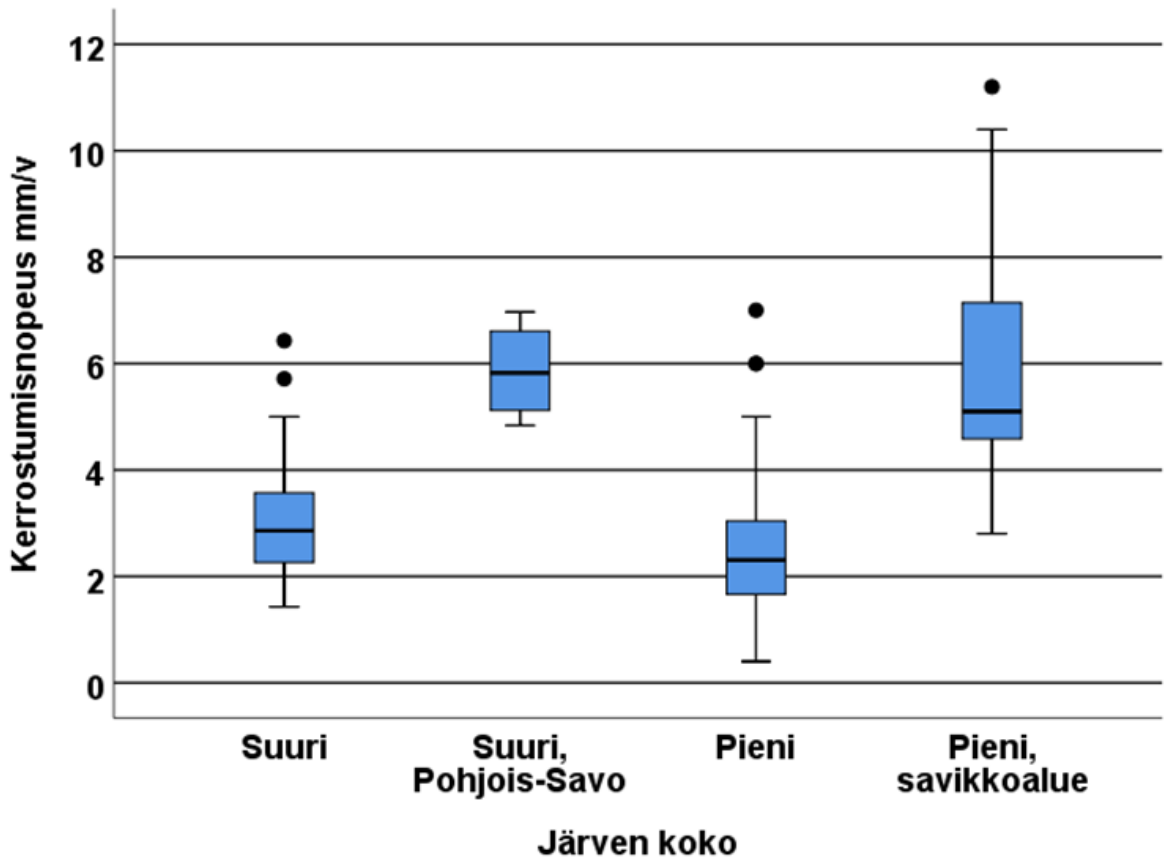

Tiedot saatavilla
GTK:n sivuilta

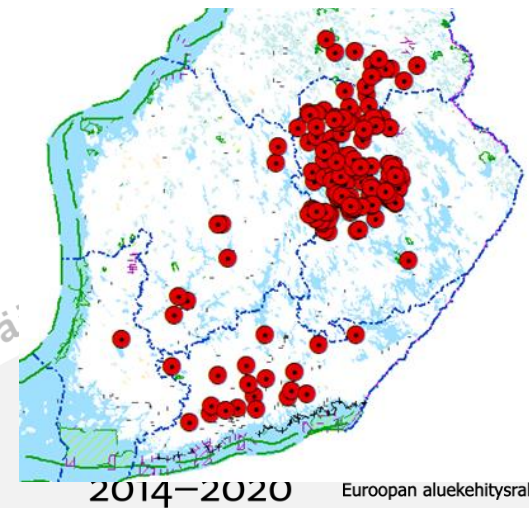
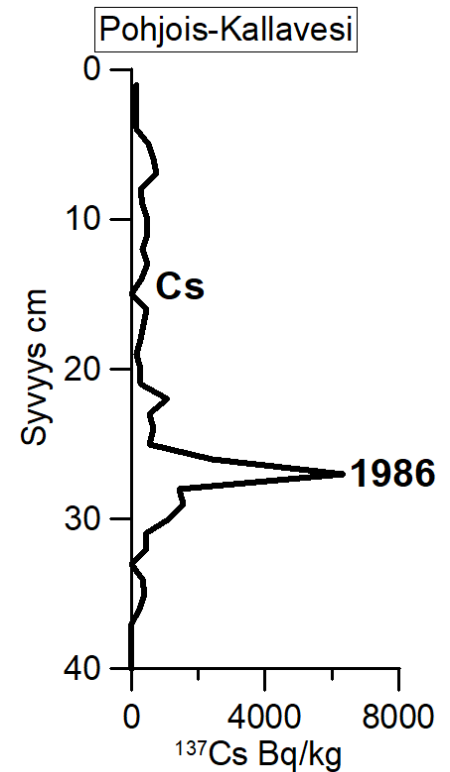

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Keskimääräiset pintasedimentin akkumulaationopeudet Suomen erilaisissa järvityypeissä (mm/v)

n = 221

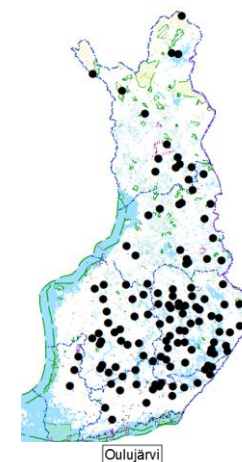
Sedimenttien keskimääräiset luontaiset pitoisuudet

Tyyppi		Al %	Ba mg/kg	Ca %	Co mg/kg	Cr mg/kg	Cu mg/kg	Fe %	K %	Mg %	Mn %	N %	Na %
1	x	1.89	133	0.45	9	35	20	2.79	0.23	0.37	0.07	0.99	0.02
1	Md	1.77	111	0.45	7	27	18	2.04	0.14	0.26	0.05	0.9	0.02
2	x	2.21	215	0.47	15	46	25	6.23	0.26	0.45	0.21	1.31	0.03
2	Md	2.26	221	0.42	14	45	23	5.04	0.2	0.36	0.1	1.17	0.03
3	x	2.61	281	0.43	22	51	28	8.67	0.31	0.55	0.43	1.67	0.04
3	Md	2.59	226	0.38	20	54	26	8.07	0.3	0.49	0.36	1.43	0.04
SWE					15	15	15						

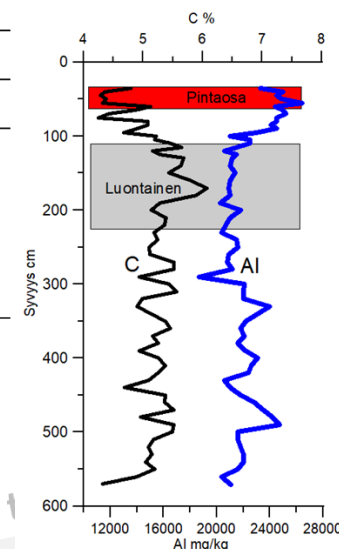
Tyyppi		Ni mg/kg	P mg/kg	S mg/kg	Sr mg/kg	Ti mg/kg	V mg/kg	Zn mg/kg	C %	As	Pb	Cd	Area km2
1	x	15	1391	2359	30	818	35	83	14.33				88
1	Md	12	1252	2014	31	660	35	80	11.43				1
2	x	20	1656	2062	31	913	50	115	10.88	5	6	0.4	235
2	Md	17	1515	1885	29	853	52	114	8.65				43
3	x	23	1969	1399	31	1133	61	127	6.97				332
3	Md	20	1807	1234	29	1064	64	125	6.08				174
SWE					10		20	100		8	5	0.3	

Pintasedimenttien keskimääräiset metallipitoisuudet

	As mg/kg	Cd mg/kg	<u>Cr</u> mg/kg	Co mg/kg	<u>Cu</u> mg/kg	Ni mg/kg	<u>Pb</u> mg/kg	<u>Hg</u> mg/kg	Zn mg/kg
Suomi, pintasedimentti			46	15	25	23	41		143
Ruotsi, pintasedimentti	10	1.1	15		18	10	65	0.15	195

Luokka	Kuvaus	Sedimentin pintaosa/referenssitaso						
		Co	<u>Cr</u>	<u>Cu</u>	Ni	<u>Pb</u>	V ₋	Zn
1	Ei poikkeamaa	≤ 1	≤ 1	≤ 1	≤ 1	≤ 1	≤ 1	≤ 1
2	Vähäinen poikkeama	1-2	1-2	1-2	1-2	1-15	1-2	1-2
3	Kohtalainen poikkeama	2-3	2-3	2-3	2-3	<u>15-35</u>	2-3	2-3
4	Suuri poikkeama	> 3	> 3	> 3	> 3	> 35	> 3	> 3

Kestävää kasvua ja t

Sedimenttiselvityksen toteuttaminen

Sedimenttiselvityksen ja näytteenoton suunnittelu

Tausta-aineiston keräys

Sedimenttinäytteenotto

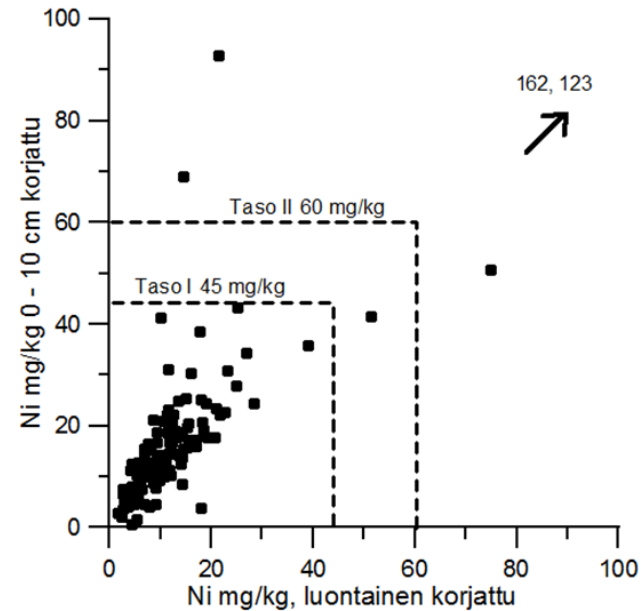
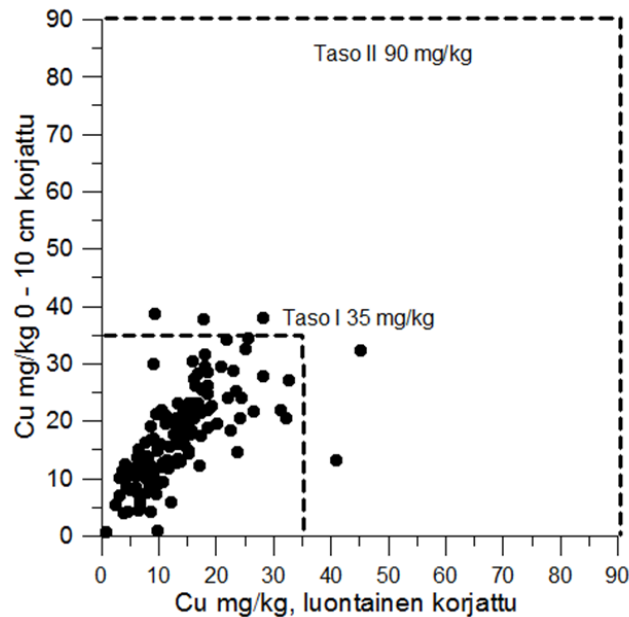
Sedimenttinäytteenottimista ja niiden käytöstä

Metallien pitoisuustasojen geokemiallista taustaa

Ruoppausmassojen laatuksiteerit normalisoiduille (korjatuille) pitoisuuksille

	As mg/kg	Hg mg/kg	Cd mg/kg	Cr mg/kg	Cu mg/kg	Pb mg/kg	Ni mg/kg	Zn mg/kg
Taso I	15	0.1	0.5	65	35	40	45	170
Taso II	60	1	2.5	270	90	200	60	500

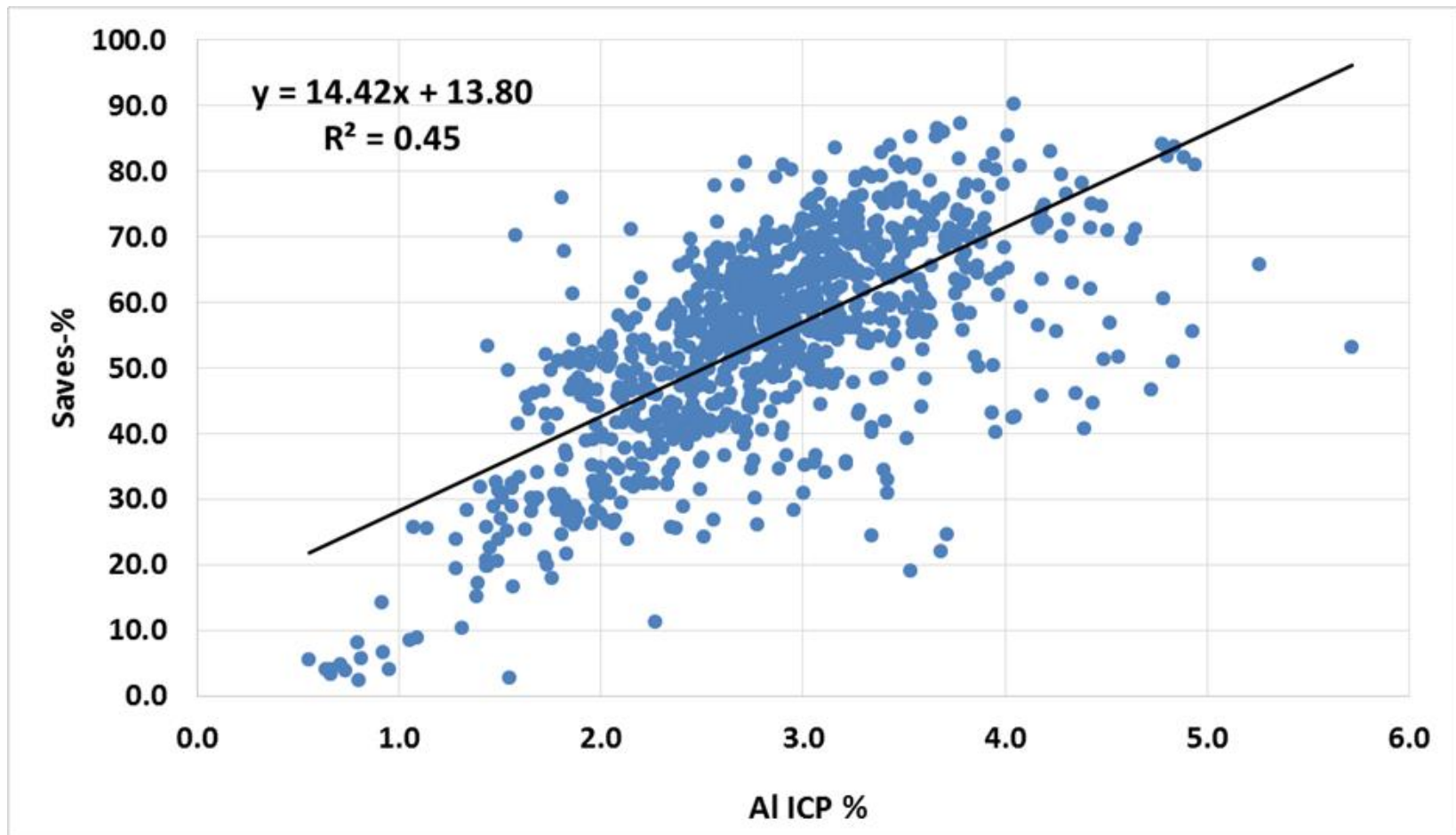
ohjelma

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

EU:lta
2014–2020

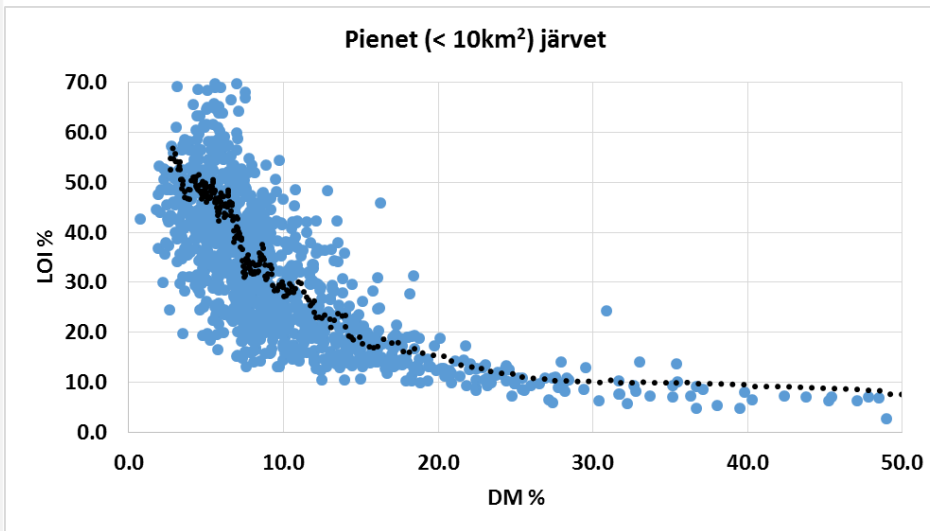
Sedimenttien koostumus riippuu saveksen määrästä

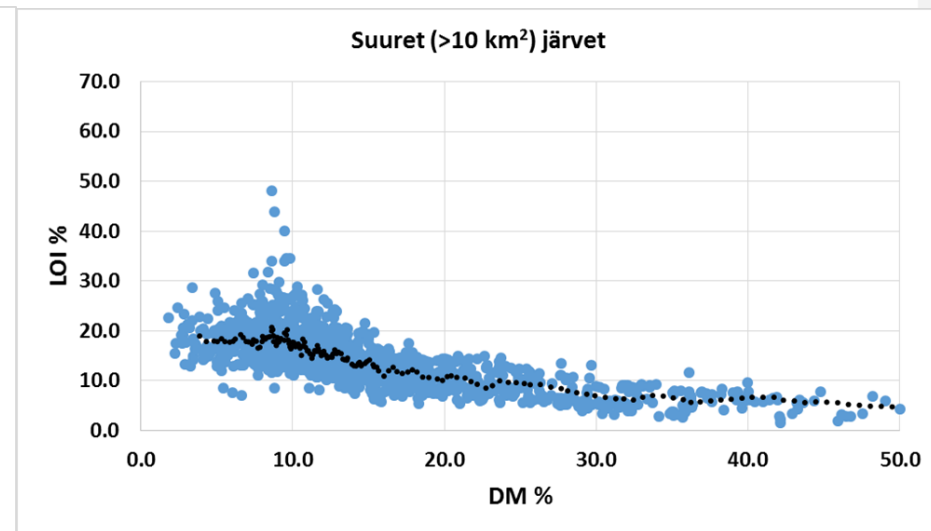
n = 955

Orgaanisen aineksen (LOI %) ja sedimentin kiintoaineksen määrän (DM %) riippuvuus

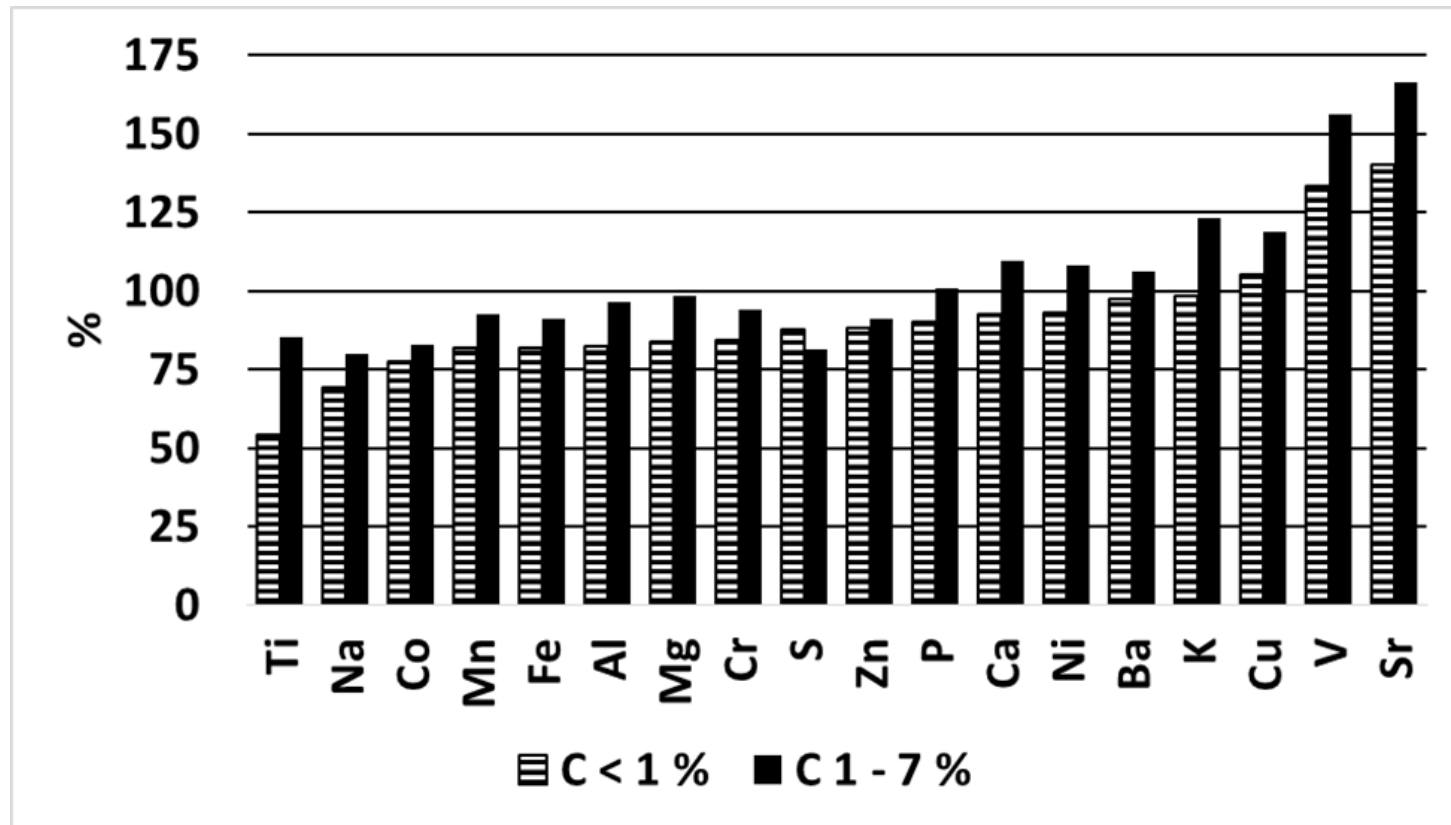

n = 1271

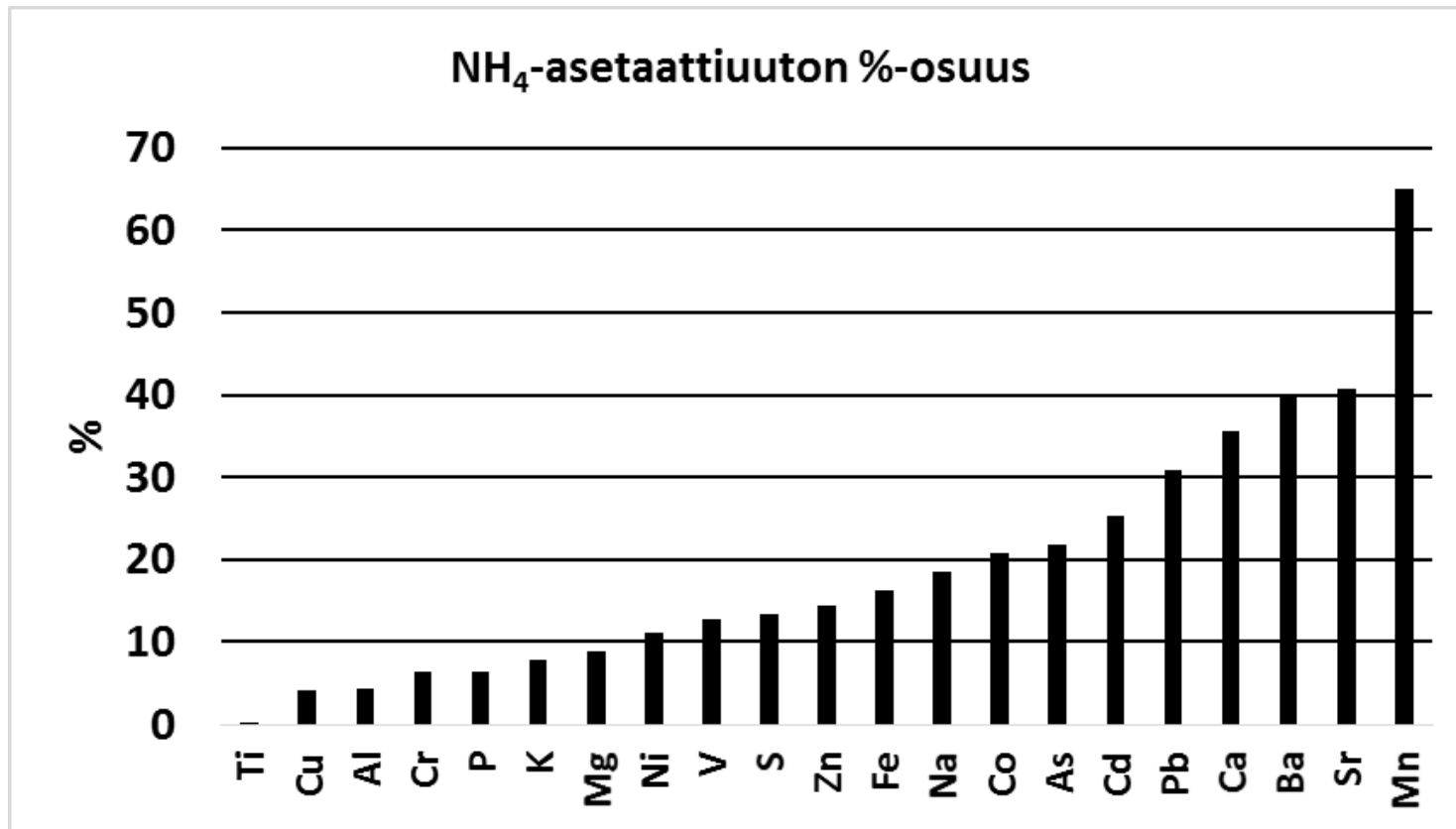

n = 1533

Typpihiappouutolla määritettyjen alkuainepitoisuuksien %-osuus kuningasvesiuutolla määritetyistä pitoisuuksista

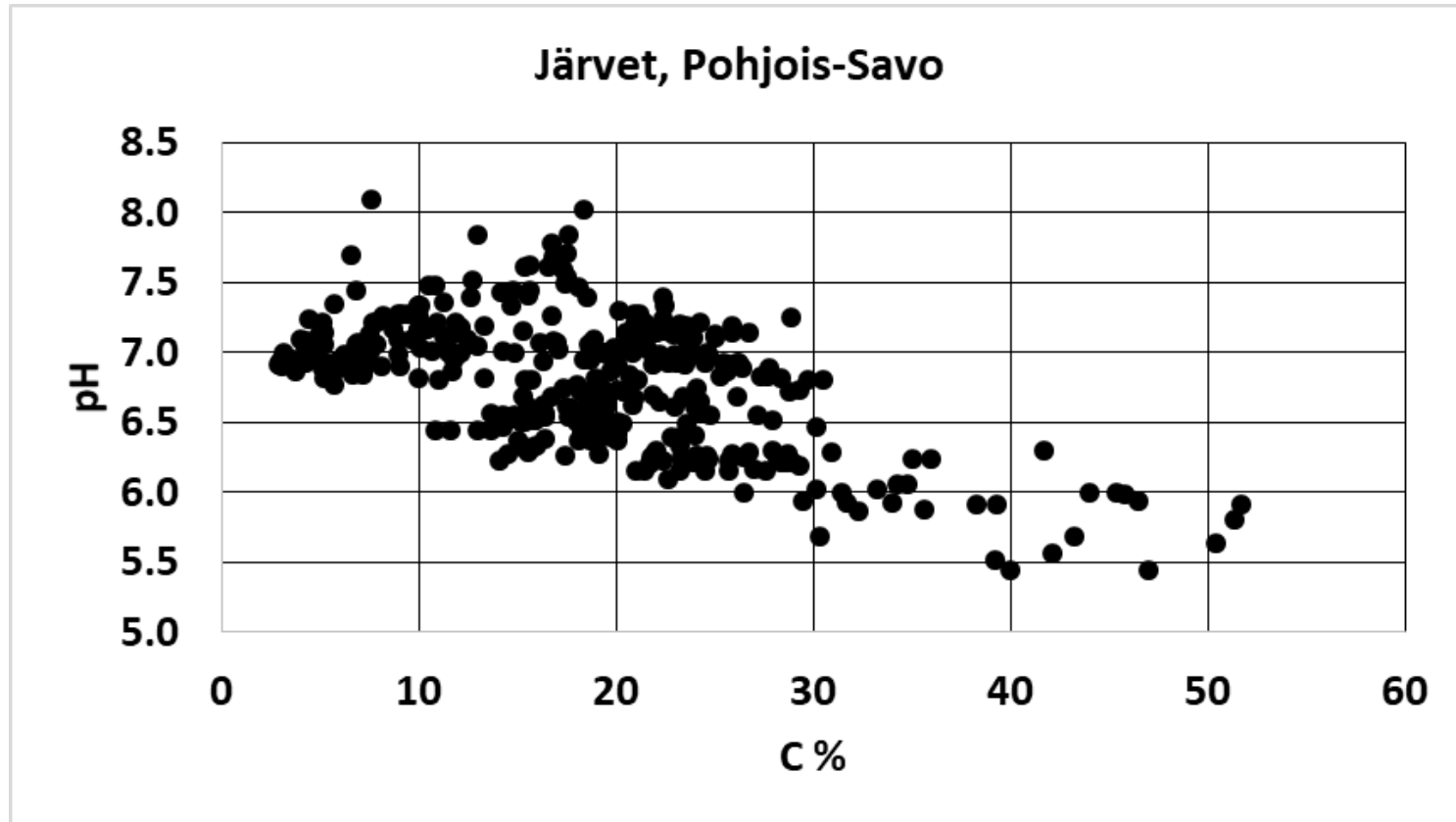

Ammoniumasetattiutolla määritettyjen alkuaineiden %-osuus typpihappoutolla määritetyistä pitoisuuksista

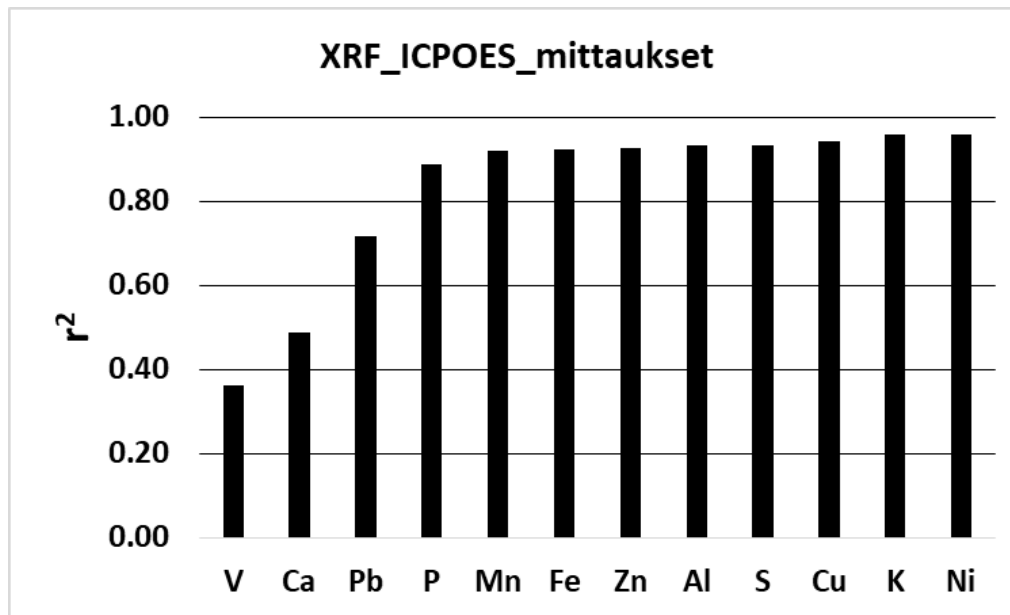
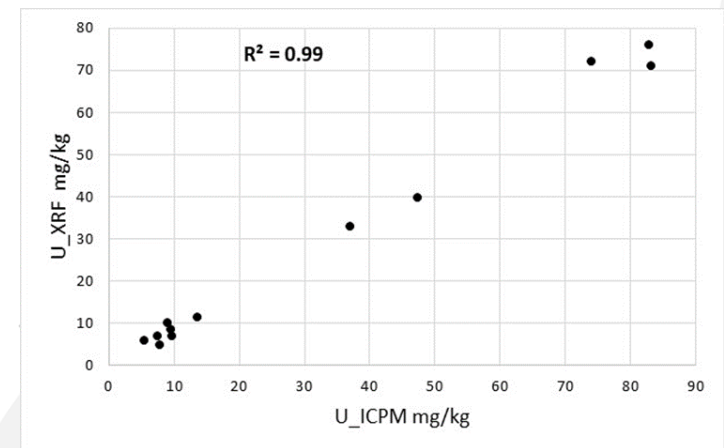
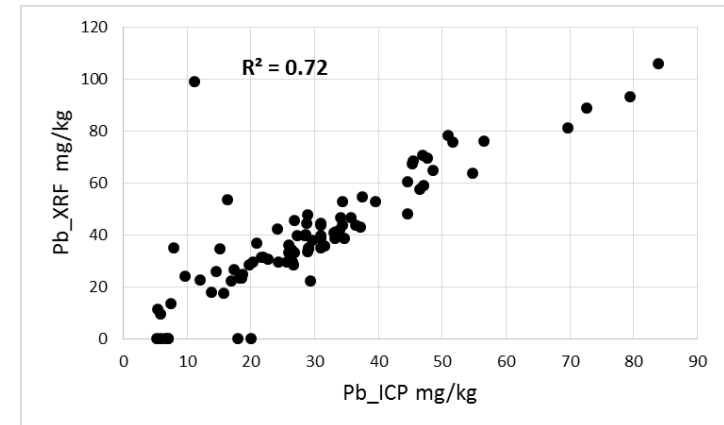
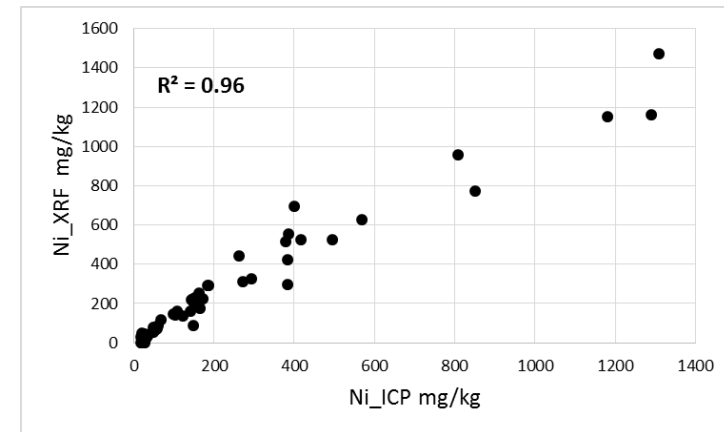

n = 924

Sedimentin pH ja C-pitoisuus

Kenttä-XRF-laitteen käyttö järvisedimenttien koostumuksen määrittämisessä

Jouko Saarelainen:

JÄRVISEDIMENTTIEN AISTINVARAINEN TUNNISTAMINEN

1. YLEISTÄ SUOMEN JÄRVISTÄ JA JÄRVISEDIMENTEISTÄ

Järvien kehitys Suomessa alkoi heti jääkauden päätyttyä noin 12 000 vuotta sitten, kun maa paljastui sulavan mannerjäätikön alta. Vanhimmat järvet ovat Itä-, Koillis- ja Kaakkois- Suomessa. Nämä järvet olivat aluksi jään reunan eteen muodostuneita jääjärviä. Jään sulettua näistä jääjärvistä muotoutui vähitellen nykyisen kaltaisia järviä. Eteläinen ja keskinen Suomi peittyivät mannerjään sulamisen edistyessä aivan eteläisen – ja kaakkoisen Suomen alueelta aluksi Baltian jääjärven ja tämän vaiheen jälkeen keskisestäkin Suomesta muinaisen Yoldiameren peittoon. Hitaasti maan kohoamisen myötä ja meren peräytyessä nykyiset järviolueet jäivät laajan yhtenäisen Ancylusjärven peittoon. Vähittäisen ja hitaan maankohoamisen seurauksena sekä monien eri välivaiheiden kautta Suomen järvet ovat saaneet nykyisen muotonsa.

Kestävää kasvua ja työtä

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Kiitos mielenkiinnosta!

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto